

Emlékezzél meg az ősidőkről

Emlékezzél meg az ősidőkről, gondold végig az elmúlt nemzedékek éveit! Kérdezd meg atyádat, és elmondja neked, véneidet, és elbeszéli neked! (5 Mózes 5: 32)

Miért emlékezünk a múltra? Ifjú éveimben hallottam egy bölcs mondást: „Azok, akik nem emlékeznek a múltra, arra kárhoztatnak, hogy újra meg újra megismételjék azt.” Ez az idézet egy spanyol filozófustól és írótól, George (Jorge) Santayana származik. Amikor fiatalon hallottam, teljesen magával ragadott. Nemcsak azért, mert rendkívül bölcsnek találtam, nemcsak azért, mert már fiatalon is nagyon érdekelt a történelem, hanem azért is, mert a fiatalság idealizmusával tekintettem a világra: „*valóban, nem szabad megismételnünk a múlt hibáit, hanem tanulnunk kell belőlük, és emberiségként így egyre jobbra és jobbra válnunk.*”

Nem állítom, hogy az évek múltán sokkal bölcsebbé váltam volna, mint ifjúkoromban... de azt igen, hogy rájöttem: e mondás mögött a történelem egy nagyon sajátos szemlélete rejlik. Mert ha azt mondjuk: a történelem megisméltése büntetés és ítélet – akkor eleve abból indulunk ki, hogy ma már mi a történelemnek a jobbik oldalán állunk, és mi, emberek, előrébb jutottunk őseinknél. Mintha létezne valamiféle folyamatos fejlődés. Úgy gondolom, ez az oka annak, hogy ma sokan hamis göggel tekintenek a múltra.

De Isten Igéje sokkal józanabb ennél. A Biblia nem hamis idealizmussal tekint a múltra: hogy régen minden jobb volt. De nem is hamis arroganciával: hogy mi bizony már sokkal előrébb járunk őseinknél. A Biblia íróinak szemében a történelem nem más, mint az örökkévaló és szent Isten folyamatos története az halandó és bűnös emberrel. A Biblia különös gondot fordít arra, hogy bemutassa: a múlt minden hőse esendő ember volt – egyet kivéve... az Ő nevére még visszatérünk. De a Biblia abban is világos, hogy ebből a bukott állapotból van kiút. Nem emberi erőfeszítés vagy megszerzett bölcsesség által, nem emberi érdem által, hanem Isten előtti megalázkodás által – minden nemzedék számára újra és újra.

Ezért olvastam az 5 Mózes 32,7-ből: *Emlékezzél meg az ősidőkről, gondold végig az elmúlt nemzedékek éveit! Kérdezd meg atyádat, és elmondja neked, véneidet, és elbeszéli neked!*

És mindezt egy olyan konferencián mondom, ahol őseinkre emlékezünk... közös őseinkre... magyarokéra és hollandokéra. „*Kérdezd meg atyádat, ő elbeszéli neked, véneidet, ők megmondják neked.*” Mit mondanának nekünk atyáink? Szerencsére nem kell kitalálnunk, mert elmondák már ők maguk számunkra.

Ha visszatekintünk 350 évvel ezelőttre, és a 26 magyar lelkipásztorra, akiket Michiel de Ruyter admirális szabadított ki, akkor a mi (magyar) atyáink nem azt mondanák: *látjátok, milyen jól helytálltunk a rabságban?* – hanem azokat a szavakat mondanák, amelyeket először mondtak, sőt énekeltek Michiel de Ruyter hajóján: „*Szeretem és áldom az Úr Istent, mert meghallgatta az én beszédemet, könyörgésemre hajta kegyes fülét, ezért imádom őtet*

naponként.” (Zsolt 116: 1). A kicsiny ember történetét mondanák el a hatalmas Isten kezében.

És a ti ősötök – most a holland testvérekre gondolok –, Michiel de Ruyter szintén nem azt mondaná: *„látjátok, milyen nagy volt az én együttérzésem, önfeláldozó szeretetem, hogy kiszabadítottam azokat a szerencsétlen magyar prédikátorokat...”* Hanem a szemtanúk szerint így szólt: *„Mi csak Isten eszközei voltunk, Neki kell hálát adnotok.”* Ő is a kicsiny ember történetét mondaná el a hatalmas Isten kezében.

Őseink...az atyáink... amikor rájuk emlékezünk... az ő erejükkel és erényeikkel dicsekszünk? Egyáltalán nem. Hiszen, ha ők maguk sem teszik, nekünk még kevésbé illik.

Miért emlékezünk hát a múltra? Nem azért, hogy megismétlését elkerüljük. Azért sem, hogy idealizáljuk. Hanem azért, hogy példát vegyünk őseinkről, akik elmondják nekünk a kicsiny emberek történetét a hatalmas Isten kezében. És ebben a történetben... mint az egész történelem középpontjában... ott áll annak az egyetlen névnek...Jézus Krisztusnak a keresztje. Ami előtte volt... előre tekintett Őrá. Ami utána jött... visszatekint Őrá, és előre néz arra a pillanatra, amikor dicsőségben visszatér.

Így élhetünk mi is – szemünket a múltra szegezve... szívünket a mennyben emelve... és mindkét lábunkkal a földön állva. Isten dicsőségére és egymás szolgálatára. ÁMEN.

Kelemen A. Csongor prédikációja, mely elhangzott Urkben, 2026. október 14-én, mint a gályarab-emlékkonferencia nyitó áhítata.